

Dk - DIALOG

Cena 12,- Kč

Pro členy Demokratického klubu zdarma

SLOVO ÚVODEM

Toto 3. číslo Dk-Dialogu vychází v roce 2010 v časové návaznosti na **Mezinárodní den demokracie**. V roce 2007 za něj Valné shromáždění OSN vyhlásilo patnácté září. Jde o připomenutí dne, kdy Meziparlamentní unie přijala v roce 1997 *Všeobecnou deklaraci o demokracii*.

Obsahem tohoto čísla je tak časově velmi vhodně (byť neplánovaně) část příspěvků přednesených na pravidelném setkání členů a přátel Demokratického klubu dne 17. června letošního roku v prostorách CEVRO Institutu – vysoké školy. Zúčastnili se ho kromě členů Klubu též pozvaní hosté, Roman Joch, ředitel Občanského Institutu, Karel B. Müller z katedry politologie VŠE a Marie Neudorfllová z Masarykova ústavu Akademie věd České republiky. Z členů Dk vystoupili a poskytli své příspěvky v písemné formě Jan Friedlaender, Luděk Rychetník a Jan Zeno Dus. V uveřejňování příspěvků budeme pokračovat v příštích číslech Dk-Dialogu. Uvítali bychom též reakce čtenářů. Jak celý průběh diskuse ukázal, jde o velmi aktuální, vážnou i složitou tematiku, která je ve středu zájmů Demokratického klubu. Je demokracie slepou uličkou dějin, nebo dokonce evoluční pastí a má vůbec budoucnost? Jaká nebezpečí jí hrozí? Co lze a je potřebné činit na její podporu obecně i v české společnosti?

MEZINÁRODNÍ DEN DEMOKRACIE

Letošní 15. září bylo vzpomenuáno již potřetí jako Mezinárodní den demokracie. Letošním mottem bylo „váš parlament: pracující pro vás a vám odpovědný“ (Your Parliament: Working for you, Accountable to you). Podle předsedy Evropského parlamentu Jerzyho Buzka „lidé na celém světě chtějí žít v demokratické společnosti a mají právo zvolit si své zástupce a vládu.“ Více podrobností např. na www.un.org/en/event/democracyday, www.osn.cz, www.europarl.europa.eu.

Pro zajímavost zařazujeme loňské poselství generálního tajemníka OSN, pana Ban Ki-Moona *Demokracie posiluje rozvoj, bezpečnost i respekt k lidským právům* (letošní poselství přineseme v příštím čísle):

„Mezinárodní den demokracie je potvrzením závazku mezinárodního společenství k budování společností založených na účasti a inkluzivitě, vládě zákona a lidských právech. Demokracie není pouhým cílem. Výrazně přispívá i k ekonomickému a sociálnímu rozvoji, mezinárodní bezpečnosti a respektu k základním právům a svobodám.

Demokracie je stále více přijímána jako univerzálně platný soubor principů a optimální sociální a politický systém. Její upevňování ve světě ale zůstává obrovskou výzvou. Obnova a budování nových demokracií, ochrana demokracií slabých a křehkých a zlepšování kvality i těch nejzavedenějších demokracií vyžaduje velké odhodlání a tvrdou práci.

Základní odpovědnost za demokratické změny leží v rukách společností na úrovni států. Důležitou podpůrnou roli ale může sehrát mezinárodní společenství. Zaznamenáváme obrovský růst požadavků na pomoc OSN v procesu budování institucí, pořádání voleb, zavádění právních systémů, posilování úlohy občanské společnosti a v mnoha dalších aspektech demokracie. Tento trend bude jistě pokračovat.

Spojené národy proto musí neustále vyhodnocovat svou práci, zejména co se týče její koherence. Aktivit v systému OSN je totiž v této oblasti bezpočet. Do všech složek Organizace spojených národů jsem proto rozeslal svou směrnicí o naplňování demokracie. Tento materiál zakládá rámec činnosti OSN ve prospěch demokracie založený na univerzálních hodnotách a zavazuje OSN k principiální, souvislé a konzistentní práci na podporu demokracie.

Demokratické principy jsou vetkány do normativních struktur OSN. U příležitosti tohoto mezinárodního dne vyzývám všechny k podpoře demokratických principů. Prosazujeme mír, rozvoj a lidská práva prostřednictvím upevňování demokracie a právního řádu.“

Zdeněk Kalvach

JE DEMOKRACIE SLEPOU ULÍČKOU DĚJIN?

Má stručná odpověď zní, „obávám se, že je, ale doufám, že není.“ Mám zato, že obojí může nastat; demokracie může zkrachovat, ale může být také oživena a zachráněna. Pokusím se nastínit podmínky obojího.

Především, naivní pokrokářská představa o tom, že demokracie je nutný a zákonitý vrchol dějin, je mylná. Tato představa tvrdí, že v dobách méně dokonalých minulých byli lidé primitivní, a proto neměli demokracii, nýbrž monarchii či aristokracii. A že v dnešní době dokonalé jsou lidé rozumnější a lepší, a proto mají po právu demokracii, která tu už bude navždy.

Omyl této naivity je dvojnásobný: za prvé nic není v dějinách předem nutně dané. A za druhé není pravdou, že demokracie nutně následovala po monarchii a aristokracii. Spíše to bylo opačně, resp. takto: demokracie byla v antickém Řecku

vyzkoušena a po neblahých zkušenostech pak na více než 2 000 let zavržena jako velice zlá forma vlády. A až později byla – za určitých podmínek, které jsou ale důležitější než demokracie samotná – rehabilitována.

Onou diskreditací demokracie byla Platónova reakce na popravu Sokrata. Sokrates byl spravedlivý a miloval moudrost nade vše, přesto byl aténskou demokracií na přelomu 5. a 4. století př. n. l. odsouzen k trestu smrti. Platón však argumentoval, že nikoli „přesto“, nýbrž „právě proto“. Demokracie je vláda všech, což v praxi znamená vládu většiny. V každé společnosti většina lidí je hloupá a vulgární, tudíž když vládne tato většina, příslušníci excelentní menšiny (ti moudří, vzdělaní a vytříbeného vkusu) jsou v nebezpečí. Demokracie coby vláda hloupé a nevzdělané většiny nad elitní menšinou je tedy formou vlády velice pokleslou, zlou, nespravedlivou a hloupou.

Kdo má ale vládnout? Přece výtečná (moudrá, vzdělaná, ctnostná) menšina. Vláda filosofů-kráľů, jak si ji představoval Platón, je nepraktická, leč vláda, v níž filosofové předem připravují na vládu menšinu – ať již jednoho (monarchie) či nemnohé (aristokracie) – je realistická a možná. Proto monarchie a aristokracie jsou lepší formy vlády než demokracie a v dlouhodobé perspektivě vedou lépe k úsilí o obecné dobro než demokracie, tj. vláda hloupých, nevzdělaných, vulgárních většin.

Tento argument přesvědčil vzdělance Západu na více než 2 000 let. Až v 18. století otcové zakladatelé USA demokracii rehabilitovali. Svou formu vlády však nenazvali „Demokracií“; aby se odlišili od staré, aténské demokracie, nazvali ji „Republikou“. My slova „demokracie“ a „republika“ používáme pro označení našeho režimu jako synonyma, ale Aristoteles i otcové zakladatelé USA v nich viděli rozdíl. Aristoteles pod demokracií rozuměl vládu většiny jen ve svůj prospěch a na úkor menšiny a jako takovou ji považoval za zlou formu vlády (stejně jako tyranii či oligarchii). Pod republikou rozuměl vládu většiny pro obecné dobro, tj. dobro všech, většiny i menšiny, a jako takovou ji považoval za dobrou formu vlády (stejně jako monarchii či aristokracii), jen v realitě málo pravděpodobnou.

Otcové zakladatelé USA rehabilitovali demokracii, nazvali ji republikou, a to tak, že demokracii výrazně omezili. Omezili moc vlády, státu a tudíž i většiny.

Učinili následující:

(1) Omezili moc státu Ústavou, rozdělením státní moci na její složky (zákonodárnou, výkonnou a soudní) a systémem brzd a protivah. Pouze omezená moc většiny je přípustná; demokracie je přípustná tehdy, když moc většiny je omezená Ústavou, nikoli tehdy, když je neomezená, jak to bylo v Aténách.

(2) Považovali určitá lidská práva, konkrétně právo na život, svobodu a legitimně nabytý majetek, za nezczitelná, prostě za *sine qua non* legitimního režimu. Tato práva každého člověka, tedy i té nejmenší menšiny, jednotlivce, musejí být státní mocí, režimem, chráněna a garantována. Pouze tehdy, když je respektuje, smí většina vládnout; za žádných okolností nesmí sáhnout na přirozená práva byt' jen jednoho člověka.

(3) Otázku náboženství plně vyňali z kompetence státu a plně ji přenechali svědomí jednotlivce. Většina nemá co rozhodovat o tom, co je právě náboženství.

(4) Změnili demokracii přímou v demokracii nepřímou, kterou považovali za ušlechtilější formu vlády. Demokracie přímá, vláda referend, vede k vládě vášní a emocí; parlamentní demokracie umožňuje rozvažování, deliberaci, proto dlouhodobě vede k vládě zodpovědnější.

Za těchto okolností – omezení – je demokracie plně akceptovatelná a dokonce i výhodná. Proč je výhodná? Kvůli loajalitě obyvatel. Je to forma vlády, v níž se vláda odvíjí od souhlasu ovládaných, projevovaného periodicky, při volbách. Lidé jsou loajálnější k vládě demokratické, tj. své, v níž se na moci mohou podílet, než k vládě předem vymezené elity.

Takto chápaná a takto definovaná ústavní či liberální či zastupitelská demokracie má navíc ještě jednu výhodu. Jak upozornil sir Karl Popper, je to jediný známý způsob vlády, v němž se lze vládců, s nimiž jsme nespokojeni, zbavit elegantně nekrvavě: prostě je při nejbližších volbách opět nezvolíme.

Takže ano, tento typ demokratické vlády je vhodný a ušlechtilý, pokud sám dodržuje ona patřičná, výše zmíněná omezení. Přestal by být vhodným a ušlechtilým, kdyby většina ona omezení své moci nerespektovaly, kdyby většina např. nerespektovala práva menšin na život, svobodu, majetek, kdyby většina perzekuovala náboženské nebo politické nebo jakékoli menšiny.

To znamená, že garance základních lidských práv a svobod je důležitější než prostá většinová vláda; vláda většiny bez garance základních svobod jednotlivců nemá žádnou ctnost ani šarm. Liberální režim menšiny, jenž garantuje základní svobody, je lepší než neliberální vláda většiny, jež negarantuje svobody žádné.

A jaká vidím nebezpečí pro udržitelnost demokracie?

(a) Hrabivost většin – tendenci většiny odhlasovat si cokoli, co chce, na úkor bohatých menšin. Proč by pak příslušníci bohaté menšiny měli demokratickou formu vlády respektovat a nerebelovat proti ní, tj. nepreferovat systém sice autoritativnější, leč zároveň liberálnější?

(b) Přebujelý sociální stát – ten lze udržet jen tehdy, když se rodí dostatek dětí, tj. přicházejí noví daňoví poplatníci. Když však populace demograficky stárne a vymírá, je sociální stát neudržitelný. Hrobařem sociálního státu a sociální demokracie není „neoliberalismus“, nýbrž sekularismus samotných socialistů, sociálních demokratů a levicových liberálů! Empiricky se ukazuje, že populace religiozní (ať už křesťanské, židovské, mormonské, muslimské, hinduistické či jiné) mají dostatek dětí, a tudíž je nečeká demografická smrt, zatímco populace sekularizované prostě nemají dost dětí, a tudíž stárnou a vymírají. Sociální stát byl tudíž udržitelný leda tak v podmínkách křesťanské demokracie 50. let 20. století, ale po triumfu sekularismu v 60. letech 20. století je již demograficky nemožný.

(c) A konečně – onen demografický propad západní společnosti vede, jak ve společnosti naší tak i celosvětově, k růstu procentuálního i početního zastoupení příslušníků nezápádních, neliberálních a méně tolerantních společností, kteří např. neuznávají náboženskou svobodu či základní lidská práva jinověrců nebo

politických oponentů. V případě demografického vzestupu těchto by osud liberální demokracie také nebyl nijak skvělý, mám-li to říci co nejmírněji.

Tedy abych nyní, po argumentaci, zopakoval svou tezi z úvodu, k níž ona argumentace měla vést: Je demokracie slepou uličkou lidských dějin? Obávám se, že je, ale doufám, že není.

Roman Joch, není členem Dk

KVALIFIKOVANÁ DEMOKRACIE

Před několika lety navrhovali někteří představitelé KDU, aby byl také dětem od určitého věku přiznán hlas ve volbách. Na stránkách Dk-Dialogu jsem to, v souladu s názorem našeho předního dětského psychologa, odmítl. Alternativně jsem však navrhl, aby hlas za dítě byl přiznán jeho rodičům (jen jeden, což jsem pro možný konflikt s požadavkem politické korektnosti nezdůvodňoval). To proto, že rodiče dětí by patrně vážili svůj hlas v delším horizontu a tím poněkud oslabili důsledek rozšířeného zvyku rozhodovat dle toho, co kdo nabízí ze dne na den.

Nemohu se zde nepřiznat k jisté zbabělosti. Bylo mi jasné, že uvažovat tímto směrem je v Dk něco, co označit za svatokrádež by byl, jak říkají Britové, understatement. A tak jsem v rozvíjení oné myšlenky pokračoval sám pro sebe. Na počátku letošního roku jsem však zjistil, že podobné věci napadají i mnohé, kterých si hluboce vážím, a že tedy nejde z mé strany o nějaký úlet.

Dlouho jsem řešil otázku, zda demokracie má být cílem lidského snažení, či prostředkem k vytvoření dobré společnosti. Došel jsem k závěru, že musí být obojí, tedy prostředkem vedoucím ke vzniku a rozvoji dobře spravované společnosti (good governance), jejíž přirozenou součástí je i demokracie. Nebude-li jako prostředek sloužit tomuto cíli, bude lidstvem odmítnuta. Byla by to obrovská škoda; sdílím totiž oficiální názor Klubu, že demokracie je nejlepší ze všech politických systémů. V Churchillově verzi, že je nejhorším politickým systémem kromě těch ostatních. Je to matematicky totéž, ale s přesnějším emocionálním nábojem.

Úvahy některých činitelů Klubu obsahují tezi, že demokracie vede k nejlepší správě věcí, tedy k dobrému vládnutí. V jejich pracích lze najít větu, že nikdo přece nebude hlasovat proti svým zájmům. Ta věta je skoro správná, chybí tam jen jedno slovo. Nebude hlasovat proti svým **poznáním** zájmům.

Před pár lety byla v nejvyšším patře Klubu rozhořčeně odmítnuta moje myšlenka, že hlas většiny není korelován s dobrem, s racionalitou, s pravdou. Nu dobrá, dodávám nyní, tak tedy korelován je. Leč záporně. Jak praví Halíkův či snad Ceplův bonmot, „většina se většinou mýlí“. Katastrofální zadlužení celého demokratického světa je především důsledkem masového odmítání zodpovědné hospodářské politiky, která ovšem musí často v krátkodobém horizontu nabízet méně bohatství, než nabízejí nezodpovědní populisté. Ti, kteří vědí, do jaké katastrofy populistické sliby vedou, pro ně nehlasují. Leč třeba u nás do posledních chvil před volbami tvořili klienti populistů většinu. Nakonec nezvítězili, ale

stejně je otřesné, že více než jedna třetina hlasujících tento zhoubný směr podpořila. A tento podíl poroste, až se naplno ukáže, co obnáší překonání důsledků dlouhodobého plýtvání, kterým se voliči kupovali.

Není tomu tak ovšem jen tady a teď. Na katedrách politologie znají i uklizečky univerzální empirické pravidlo, že poslední rok volebního období, ne-li jeho celou druhou polovinu, nelze odhlasovat žádné závažné zákony, které vyžadují určité krátkodobé oběti. Pomsta voličů by na sebe nenechala čekat. Pád Vladimíra Špidly v roce 2004 je toho dokladem. Uvážíme-li, že sestavení vlády a převzetí agendy může trvat i rok, dojdeme k závěru, že nejméně polovina časového fondu je pro vládnutí ztracena, zbytek je údržba.

Není přitom nutno omezovat se v těchto úvahách na ekonomické otázky. Česká republika není s to „demokraticky“ splnit své mezinárodní závazky ve věcech obrany. Odmítnutí radaru, odmítání posílení kontingentu v Afghánistánu, neplnění požadovaného podílu rozpočtových výdajů na vojenské účely, to jsou další příklady selhávání demokracie.

Zvolené příklady jsou vzaty z ČR, což však vůbec neznamená, že k těmto neblahým jevům dochází právě jen zde. Pravidlo o nevyužitelnosti konce volebního období pro užitečné reformy má globální platnost. A pokud jde o obranu, nezapomínejme na nadšení, s jakým byla obyvatelstvem Británie a Francie přijata Mnichovská dohoda, která vedla k válce s šedesáti miliony obětí. Přičemž podobné postoje k agresorům naší doby zaznamenáváme v celé řadě demokratických zemí.

Neměli bychom zapomenout také na některé volební výsledky. Např. němečtí voliči odevzdali v roce 1932 totalitním stranám (NSDAP a KPD) 50,5 % hlasů. Ty pak obdržely 52,5 % křesel v Reichstagu, čímž byla demokratická vláda znemožněna. Nikoli nepodobný byl i výsledek voleb v roce 1946 v ČSR.

Demokracie byla vymyšlena pro zodpovědné voliče, kteří se budou snažit vědět o jejích tématech co nejvíce a kteří si budou vědomi jak krátkodobých, tak i střednědobých a dlouhodobých důsledků existujících variant. Země, kde existují vysoké podíly voličů nezodpovědných, řídicích se pouze instinkty, čeká nedobrá budoucnost, a to buď jejich rozvrat, nebo autokracie nějaké menšiny, která se převzetím moci pokusí rozvratu zabránit. Myslím, že existuje šance obojímu předejít a zachovat nejdůležitější rysy demokracie, jimiž jsou svoboda a vláda práva. Bylo by však nutné korigovat systém „one man, one vote“, jakkoliv se to zdá být nepřijatelné.

Jak by se mělo k této korekci přistoupit? Roman Joch navrhuje, aby volební právo, a tedy i právo rozhodovat o státních penězích, neměli občané, kteří žijí z těchto peněz (přidělovali by si co nejvíce). Volební právo by také neměli muži, kteří neprojevíli ochotu k dobrovolné vojenské službě, a ženy, které nejsou ochotny mít děti. Zdůrazňuje, že toto by byla jediná výjimka v právech těchto občanů.

Jochovo kritérium původu příjmů má svou nespornou ekonomickou logiku a také praktickou přednost v tom, že by nebylo obtížné identifikovat občany, kteří mají, resp. nemají nárok na hlasovací lístek. Toto kritérium by však vyřadilo z hlasování převážnou část intelektuální kapacity národa. Nejen pracovníci stát-

ního aparátu, ale i pracovníci převážně většiny vědeckovýzkumných a vzdělávacích institucí (obstály by jen soukromé) by se ocitli mimo. A trochu by to připomínalo členění národního hospodářství na výrobní sféru, kde jediné se vynakládá produktivní práce a vytváří národní důchod, a sféru nevýrobní, kde se pracuje neproduktivně a nic se tam nevytváří – tak vypadala ekonomická statistika všech komunistických zemí, která tím podle názoru některých ekonomů měla ospravedlnit tzv. vedoucí úlohu dělnické třídy.

Já osobně vidím potřebu oslabit především vliv těch, kteří nevědí a ani se o to nesnaží. Těch, kteří nevědí, že tzv. 13. důchod a jiné podobně šílené projekty by vbrzku ohrozily vyplácení jakýchkoli důchodů. Vždyť onen třináctý důchod by mohl prospět jen člověku, který splňuje tři podmínky. Za prvé je nebo bude brzy důchodcem, za druhé myslí jen na sebe a za třetí je vážně nemocen a má důvěryhodnou prognózu, že už mu zbývají nanejvýš dva roky života, takže se ještě potěší s oním příplatkem, ale neutrpí tím, když pak důchody nebudou. A takto definovaných lidí jistě není mnoho, takže by ovlivnili volby jen zanedbatelně. A zase je třeba myslet i na mimoekonomické oblasti. Ti, kteří se zajímají nejen o milostný život celebrit, ale i o historii světa a svého státu, nebudou svými hlasy sabotovat obranu civilizovaného světa.

Plně naopak přijímám Jochovo morální kritérium pro muže a ženy, tedy děti a vojenskou službu. A k tomu ještě cosi velmi důležitého: kritérium čistého rejs-tříku, jak navrhl Ludvík Vaculík. Neposkytujeme spodně společnosti podíl na moci!

Znalostní kritérium, jež prosazují, je ovšem pro svou případnou realizaci značně nepraktické. Vyvarujme se zde formálností, jakou je třeba stupeň vzdělání. Vzali bychom tak volební právo našemu nejlepšímu poválečnému presidentovi, aniž bychom ohrozili toto právo mé známé PhDr., která by volila současného prezidenta, neboť je krásný. Snad by nebylo takovou utopií vytvořit znalostní testy, které by o přidělení volebního práva rozhodly. Alternativně by se dalo uvažovat i o vážených hlasech, ale to by bylo ještě náročnější.

Zatím jsem zde hovořil o volbách do zastupitelských sborů. Ještě přísnější kritéria by měla být pro referenda, kde se řeší věcný problém přímo. Toto neštěstí nás zatím až na jednu výjimku se šťastným koncem nepostihlo, ale ta éra je zřejmě u konce.

Uvědomuji si, že to, co navrhuji, je hodně netradiční a setká se leckde i s rozhořčeným odporem, ale nevidím jiné cesty, jak uhájit existenci společnosti a všechny přednosti demokracie. Myslím si totiž, že by šlo i nadále o demokracii, a to kvalifikovanou (jakkoli v souvislosti s demokracií nemáme rádi přívlastky). Záleželo by totiž na jednom každém, zda chce participovat.

Možná, že alespoň některým z nás pomůže citace z dopisu zaslaného před 30 lety (srpen 1980) Jiřím Voskovcem Janu Werichovi. Jmenuje mnohé lidi, které má rád. Příbuzné a přátele obou umělců, Picassa, Chaplina, Einsteina, Jeana Renoira, Šímu... Leč praví: „Moc mám rád lidi, ale jenom některý, neboť ‚lidstvo‘ jako takové je vůl a asi se samo zničí. Proto je nemůžu mít rád jako species. To, že jsem za tu species taky odpovědný, neb bohužel nejsem opice ani šváb, to mne ponižuje a způsobuje mi ustavičný smutek a pocit hanby. Stydím se za své plé-

mě“. Myslím, že bychom se měli pokusit potlačit veškerou sentimentalitu jak při akceptaci těchto slov, tak i v hledání cest k vytvoření dobré společnosti i s tímto handicapem, který možná není v dlouhodobém pohledu neléčitelný.

Jan Friedlaender

ČTYŘI RIZIKA DEMOKRACIE

Je demokratický řád životaschopná forma vládnutí? Může být a jistě nemusí, záleží na mnoha okolnostech. Moderní demokracii považuji za úspěšný emancipační projekt, avšak je třeba mít na paměti, že demokracie je empirický i normativní pojem. Jak říká Robert A. Dahl, je téměř nemožné o demokracii cokoli říci a nesměšovat ideální formy s reálně existujícími vládami, které si říkají demokracie. Pokud však nejsme s to rozlišit reálné od žádoucího, nutně dochází k matení pojmů a k problémům v komunikaci. Jisté poznatky a zkušenosti s demokratickými režimy jsou pak kladeny do rozporu s našimi přáními a hodnotami, které jsou na základě toho zpochybňovány jako chybné či iluzorní. Jak podotýká Giovanni Sartori, špatná pověst demokracie je způsobena především přehnanými očekáváním, která vznikají z nedostatečného promyšlení rozdílu mezi našimi utopickými přáními a realitou.

Když dnes hovoříme o demokracii, máme ve skutečnosti na mysli liberální demokracii. Avšak ne vždy z toho vyvozujeme správné důsledky. Liberalismus je nástrojem demokracie, avšak demokracie sama o sobě není nutně nositelkou liberalismu. Historicky liberalismus nezasáhl českou společnost příliš silně, spíše jen některé segmenty její společenské elity, a můžeme bez nadsázky říci, že dnes běží o to, zda se liberalismu v českém prostředí prosadí jako ústřední princip politických a společenských vztahů.

Když mnozí vyjadřují hlubokou nespokojenost s demokracií, je možné je utěšit konstatováním, že západní společnosti se dokázaly bezprecedentně osvobodit od politického násilí a útlaku, což je v zásadě zásluha liberalismu, nikoli demokracie. Demokracie jako způsob vládnutí až příliš snadno sklouzává, není-li prostoupena liberálními hodnotami, k volenému despotismu či diktatuře většiny. Vláda lidu (či většiny) liberální hodnotou není. Základní hodnotou liberalismu je naopak přesvědčení, že nekontrolovatelná a nekontrolovaná vláda mívá nesnesitelné a katastrofální důsledky, a proto že je třeba jakoukoli vládu (i vládu lidu) kontrolovat a omezovat jak pomocí institucionalizované opozice i široké občanské participace, tak pomocí ústavnosti. Vztah vlády zákona a politické moci v liberální demokracii nutně vyvolává napětí. Ústava politickou moc konstituuje na straně jedné, klade jí meze na straně druhé. Politická moc může měnit zákony, kdykoli se najde politická vůle k právní změně. Politická moc je však zároveň omezena právem a definována textem ústavy. V tomto rozporném momentu liberální demokracie je nutno spatřovat její základní princip a hodnotu, nikoli se jej snažit odstranit.

Rozporuplný vztah mezi liberálním principem ústavnosti (zákonnosti) a demokratickým principem většinové vůle je možné vybalancovávat jen díky

nezávislé soudní moci, která je umožněna jak institucionálními zárukami, které činí změnu ústavy obtížnou (nicméně možnou), tak liberální kulturou politických elit projevujících se umírněností a oddaností ústavním principům.

Ve svém příspěvku se zaměřím na čtyři rizika demokratického vládnutí, která jsou příznačná pro český kontext, ale nejen pro něj.

Demokracie jako úkol a kultura pravidel. **Prvním rizikem** je stav, kdy větší na veřejnosti považuje demokracii za něco téměř přirozeného. Svržení komunismu a dar svobody v roce 1989 však nebyly automatickým nastolením demokracie. Demokracie je specifický způsob vládnutí, který je založen na určitých kulturních předpokladech, o které je třeba pečovat. Svoboda nepřináší automaticky demokracii a nepřináší ji hned. Každý politický systém musí řešit otázku reprodukce, kultivace a ověřování základních hodnotových principů. Domnívám se, že česká společnost od samého počátku 90. let podcenila otázku politické socializace.

Občané v liberální demokracii by měli podle Raymonda Arona splňovat tři požadavky. Za prvé by měli mít v úctě zákony, především ústavu; pokud dnes něco ohrožuje naši demokracii, je to mělká kultura formálních pravidel. Za druhé by měli být schopni autonomně formulovat a prosazovat své zájmy. Za třetí by měli být schopni dobrovolného sebeomezení, jež vychází z přiznání oprávněnosti požadavků a zájmů druhých a jež umožňuje dosahování kompromisu. Je zřejmé, že mezi druhým a třetím požadavkem existuje jisté napětí. Podle Arona je důležité udržovat mezi těmito dvěma tendencemi (autonomií a schopností kompromisu) rovnováhu. Vyspělá kultura pravidel je toho nutnou podmínkou.

Pěstovat i překonávat národní stát. **Druhým vážným rizikem**, jež ohrožuje demokracii (v České republice i jinde), jsou důsledky vyvazování lidské aktivity a jejích důsledků z kontextu národního státu. Tyto důsledky jsou dílem technologického charakteru modernity. Instituce národního státu se dostává do kapacitního vakua, což vytváří tlak na politickou integraci. Evropská integrace je však zároveň nesena étosem „demokratizace demokracie“ a principem subsidiarity. Jak argumentuje Jürgen Habermas, globalizace přímo nezpůsobuje ani rozpad, ani homogenizaci kolektivních identit, spíše v reakci na uniformující tlak materiální kultury dochází k vytváření nových konstelací, které nepotlačují kulturní rozdíly, ale vytvářejí novou rozmanitost. Globalizace a integrace vyvíjejí tlak jak na centralizaci, tak na decentralizaci.

Společnost v ČR (i v jiných postkomunistických státech) se nachází v jistém schizofrenním postavení, neboť potřebuje pěstovat a zároveň překonávat demokratické instituce svého národního státu. Evropané se historicky „naučili“ demokracii na úrovni národního státu. Na nadnárodní i regionální úrovni často chybí klíčové sociokulturní a institucionální předpoklady pro úspěšné demokratické vládnutí; především je nerozvinutá veřejná sféra. Dále je zde otázka kolektivní identity. Byla to právě národní identita, která byla a je zdrojem dobrovolného sebeomezení i zdrojem legitimacy politických institucí. Kolektivní identita jdou-

cí nad rámec národních států se však nezdá dostatečně rozvinuta, aby vytvářela předpoklady pro fungování demokratických institucí na nadnárodní úrovni.

Obnova elit. **Třetím rizikem**, kterému demokracie v ČR čelí, je slabost politických i společenských elit. Jak poukazuje Jacques Rupnik, obnova demokracie ve střední Evropě je otázkou resuscitace společenských elit, které byly v této části Evropy systematicky decimovány. Česká – a obecněji postkomunistická – potíž je v tom, že politické elity nezvládají duch stranicví vyvažovat duchem jednoty. Aby politické stranicví fungovalo, je třeba rozvíjet nejen kritický étos konfliktnosti, ale také kritický étos kompromisu. Průzkum mezi českými elitami, který provedlo Centrum pro sociální a ekonomické strategie FSV UK v letech 2003–2005 pod vedením Pavola Friče, ukazuje, že jen menšina společenských elit (20 procent) a ještě méně politických elit (19 procent) cítí závazek být pro ostatní vzorem. Výzkum dochází k obecnému závěru, že české politické elity se vyznačují absencí širšího konsenzu o budoucím směřování naší země.

Na místo ideově vyprázdněné politiky pak přirozeně nastupuje populismus – obsahově prázdné vládnutí a podbízivost. Populismus je nutně nestabilní a je nucen získávat veřejnou podporu zastrášováním. Vyhrocuje existující rozdíly nebo vytučuje rozdíly umělé, oprašuje „tradiční nepřátele“ nebo vytváří nové. Jeho výrazným rysem je „antielitismus“ a nechť konfrontovat se s náročnějším a konkurenčnějším vnějším prostředím – v našem případě s Evropskou unií. Populisté instinktivně vedou zemi do izolace.

V pravidelném výzkumu CVVM se na nejnižší příčce společenské prestiže umísťuje spolu s ukližečkou také poslanec. Útěk elit od zodpovědnosti za stát je pouze paralelou útěku občanů od zodpovědnosti za své politické elity. Lidé jsou jimi na jedné straně zklamáni, na straně druhé rádi omlouvají své nedostatky špatným příkladem elit. Jako kdyby však toto všeobecné opovrhování politikou paradoxně vyhovovalo oběma stranám: jak politikům, tak občanům. Všichni rozumějí jeho předpokladům i důsledkům, neboť potvrzuje známé pravdy a je zdrojem jistoty. Občané nejsou ochotni investovat důvěru do představitelů veřejných institucí – a od koho se nic nečeká, ten si může v klidu „žít z politiky“ a kolonizovat svou instituci.

Fričův výzkum klasifikuje Českou republiku jako zemi s tzv. negativním vůdcovským klimatem. Naprostá většina dotázaných (85 procent) pak nevěří, že jsou elity ochotny něco obětovat pro lepší budoucnost společnosti. Zato si však 60 procent dotázaných přeje silného politického vůdce, který udělá pořádek. Veřejnost nedoceňuje význam politického stranicví: 73 procent si podle výzkumu přeje vládu levicových i pravicových stran na bázi vzájemné dohody, tedy jakousi Národní frontu. Co s tím? K formování skutečných politických a společenských elit musí být splněny tři předpoklady. Za prvé, příslušníci všech sociálních vrstev musí mít šanci se mezi elitu vyšvihnout. Za druhé, musí existovat respektovaný systém selekce a odměňování elit. Za třetí, elity musí užívat svou moc či pozice zodpovědně. První podmínka je u nás prozatím naplňována. Druhá s výhradami: případ plzeňských práv je varující ukázkou snahy kolonizovat selekci elit. Naplňování třetí podmínky je dnes nejproblematičtější. Politická

(i ekonomická či třeba akademická) moc však může mít legitimitu jen tehdy, pokud je užívána sociálně citlivě a zodpovědně.

Šíře důvěru. **Čtvrtý rizikem**, které je nepochybně částečně důsledkem slabosti českých politických elit, je již zmiňované všeobecné opovrhování politikou. Veřejnost klade na politické elity nepřiměřené nároky: vadí jí malé extravagance stejně jako velké prohřešky a snad i sám fakt, že občané do politiky vstupují, je hodnocen jako divný a z principu podezřelý. Britský sociolog Anthony Giddens rozlišuje „aktivní“ a „pasivní“ důvěru. Udržitelnost demokracie podle něj závisí na tom, zda jsou občané schopni aktivně investovat důvěru ve své politické zástupce. Jako u každé investice je zde potřebná ochota nést riziko. Aktivní důvěra zavazuje a vychovává, pasivní slepá nedůvěra očekává to nejhorší, a také se ho zpravidla dočká. Toto sebenaplňující proctví zná dobře každý, kdo někdy vychovával děti.

Tolerance vůči riziku předpokládá jak jistou poučenost a představu o veřejném zájmu, tak jistou dávku sebevědomí a kuráže snášet nejistotu. Součástí aktivní důvěry vůči politickým elitám by měla být i tolerance jejich osobních slabín (i slabín jejich politik), které však nutně nemusí mít negativní vliv na jejich politickou práci a nemusí být v rozporu s veřejným zájmem. Nesnášenlivost vůči riziku vede k pasivní nedůvěře, čímž se občané vzdávají nejdůležitější brzdy a kormidla, jak kontrolovat a ovlivňovat politické zástupce i celkový výkon vládnutí. Postoj apriorní nedůvěry totiž nedovoluje aktivně a účinně nedůvěru vyjadřovat.

Češi věří cizím lidem dvakrát až třikrát méně než třeba Norové či Finové. Důvěra může důvěru množit; nedůvěra množí úzkost a strach. V politice – a ve veřejném životě vůbec – existují příslovečné ostrůvky pozitivní deviance a je potřeba je alespoň příležitostným jednáním aktivně podporovat. Způsobů, jak na to, existuje nesčetné množství, od dobrovolnického zapojení přes finanční pomoc až po morální nebo čistě symbolickou podporu. Z osobní zkušenosti vím, jak i pouhý děkovní e-mail může napomoci dobré věci. Každá sisyfovská snaha časem ochabne, ale při vědomí, že v tom jsme sami, ochabne mnohem dříve.

Soudržnost české společnosti byla historicky vždy generována silným vnějším tlakem. Mnozí politici i občané proto instinktivně tento tlak hledají a vidí ho často tam, kde není. T. G. Masaryk to nazýval negativním demokratiem: umíme být demokraty ve vzdoru, pod tlakem a v ohrožení, ale hůř už se to daří v neohroženém rozvoji, v pluralitě možností a ve svobodě. Umíme si vládnout pomocí agresivní negace, nikoli smířlivě a tolerantně. K tomu je třeba se učit kultivovat étos společenské soudržnosti i konfliktnosti zároveň, umění „přátelsky se rozejít v názorech“. Demokratická politika není boj dobra a zla, ale konfliktní hra, která má povahu soutěže mezi různými zájmy. Jako každá hra může být zarputilá, vzrušená a dramatická, měla by však být smířlivá, neosobní, přátelsky formální. Nejde v ní o život, a pokud ano, demokracie vyklízí prostor diktátorství.

Karel B. Müller,
není členem Dk

POZNÁMKA K TERMÍNU „SOCIÁLNÍ SPRAVEDLNOST“

Liberální konzervativci, konzervativní liberálové, humanitní (masarykovští) demokraté, ti všichni se budou termínu „sociální spravedlnost“ vyhýbat jako termínu snadno zneužitelnému a také napařád zneužívanému.

Všechno, co v dvouslovném termínu „sociální spravedlnost“ je pozitivní, je plně obsaženo v termínu kratším a hlavně dost odlišném a zcela nezávadném, a to v termínu „solidarita“ (solidárnost). Naštěstí se tedy můžeme bez nebezpečného termínu „sociální spravedlnost“ obejít.

Termín „sociální spravedlnost“ je rovnostářský. Levicovní intelektuálové vybijí chudé, aby se nespokojili s tím, že jim demokratický stát poskytl rovnost před zákonem a prostřednictvím všeobecného rovného volebního práva dokonce dalekosáhlý vliv na správu státu. Podle levičáků mají chudí neodbytně vyžadovat, aby jim demokratický stát zajistil ještě další „rovnost“: Totiž aby se stali svým bohatším spoluobčanům „rovnými“ také životní úrovni, například, aby peníze pobírali ve výši ne-li stejně jako bohatí, tedy ve výši jen o málo nižší, a zdravotní péči aby už vůbec měli stejně objemnou a kvalitní jako bohatí. Takovou naléhavě vyžadovanou „rovnost“ nazvali levičáci rovností „sociální“ na rozdíl od rovnosti pouze „politické“.

Abyste zdůraznilo, že na „sociální rovnost“ mají chudí přirozené lidské právo (právo nezadatelné a nezpochybnitelné), nahradili levicovní ideologové termín „sociální rovnost“ termínem „sociální spravedlnost“: Kdo se opovžá problematizovat, že chudí mají na široce a nejšíře pojatou „sociální rovnost“ právo, je k nim „nespravedlivý“; jako kdyby jim chtěl vzít volební právo nebo vůbec obnovit nerovnost, která vládla v někdejší feudální a otrokářské společnosti.

Levicovní intelektuálové také chudé učí, jak se mají „sociální spravedlnosti“ domoci: Postačí, aby za své poslance zvolili politiky, kteří jim slíbí, že ve státě „sociální spravedlnost“ spolehlivě zavedou, až získají v parlamentě většinu.

Termín je jedním z „politicky korektních“ termínů dnes převládající postmoderní a multikulturní ideologie. Termín je produktem utopického socialistickeho myšlení, vytvářejícího líbivé, avšak neuskutečnitelné programy, jejichž prosazování narušuje a zevnitř rozkládá demokratický společenský a politický systém.

Jan Zeno Dus

TEORIE NEVZDĚLANOSTI NÁM NASTAVUJE ZRCADLO

V současnosti dochází k výrazným změnám, které jsou nevratné. Všude kolem sebe máme reklamu ohánějící se informacemi a znalostmi. Přitom mnohé co se děje na úrovni komunální, celostátní i té celosvětové zcela postrádá logiku a vědecký přístup. „*Okolnost, že se někdejší centra vědění, university, obracejí na poradenské firmy a nechávají se s jejich pomocí reformovat a restrukturovat, nesvědčí pouze o ubohém přizpůsobování se všeovládajícímu jazyku couchingu, controllingu a monitoringu, nýbrž rovněž o zaslepenosti ideologií, jejíž kritická*

demontáž kdysi patřila k úkolům společenskovědních oborů. Když člověk sleduje s jakou horlivostí adorují univerzitní funkcionáři sebestitonnější ekonomistickou frázi z repertoáru všenápravců new managementu, nemůže se divit ...“ Toto jsem si přečetl ve studii Konrada Paula Liessmanna, nazvané příznačně Teorie nevzdělanosti, s podtitulem omyly společnosti vědění. Ve Vídni vyšla v roce 2006, český, poměrně kvalitní překlad Jany Zoubkové vydala Academia na konci roku 2008. Škoda, že překladatelkou používané české termíny informační a vědomostní společnost, potřebné pro zvýraznění problému, se běžně nerozlišují v našem akademickém ani jiném prostředí.

Vzhledem k závažnosti témat, která Liessmann předkládá na 110 stranách textu doplněných pěti stránkami poznámek s odkazy k jednotlivým kapitolám, je vhodné na publikaci upozornit. V Rakousku byl v roce 2007 oceněn Liessmann oprávněně jako „Vědec roku 2006“. I já sleduji, jak se vědění ve společnosti vytrácí. Pedagogové i pracovníci ministerstva školství by měli Teorii nevzdělanosti číst a hlavně se nad ní začít zamýšlet. Je tragické, že mnozí studenti vysokých škol nemají zájem o znalosti, ale jen o titul. A ještě tragičtější je, že mnoho univerzitních funkcionářů to bere jako realitu.

„Slovo „vědecké“ není často ničím víc než etiketou, která se přidává z důvodů zvýšení prestiže, ke zvýšení věrohodnosti a úspěšnosti. Ani mezi teoretiky vědy nepanuje shoda, zda tak úctyhodné disciplíny, jakými jsou ekonomie nebo psychoanalýza, jsou vůbec vědy. Tím spíše je sporné, zda jsou moderní prognostika a výzkum trendů, měřeno parametry vědecké racionality, něčím víc než byli augurové a věštcí v antických dobách. A těžko říci, zda takové obory jako psychologie reklamy a výzkum komunikací „vědí“ o člověku a jeho ovlivnitelnosti víc, než co si člověk mohl přečíst už v každé antické příručce rétoriky. A o sektoru oblastí služeb, který patří v současné době k nejvíce prosperujícím – o poradenství – ve všech jeho variantách od poradců v politice přes podnikové poradenství až po poradenství ve věcech zdraví a životního stylu, ať už v terapeutické, či mimoterapeutickém smyslu slova, lze bezesporu prohlásit, že z vědy už nezůstalo nic kromě nabubřelé dikce, někdy zkreslené až do karikatury. Takové vědění o člověku se také prezentuje jako věda, aniž by mohlo jen náznakem dostát vědeckým kritériím. Právem jsou špičkoví experti těchto poradenských podniků označováni jako guruové – jejich klientela ví, že analýzám a návrhům musí prostě věřit, protože o vědění zde nejde.“

Po tomto citátu si dovoluji uvést názvy jednotlivých kapitol: 1) Kdo bude milionářem aneb všechno co musíme vědět; 2) Co ví společnost vědění; 3) Vzdelanost, polovzdělanost, nevzdělanost; 4) PISA – honba za pořadím; 5) Jakou váhu má vědění; 6) Boloňa – prázdnota evropského vysokoškolského prostoru; 7) Elitní vzdělání a antiosvícenectví; 8) Sečteno a podtrženo, hodnota vědění; 9) Skončeme s reformou vzdělávání.

Na některé dílčí problémy jsem společně s kolegou Hovorkou upozornil pod názvem *Vzdelanie to nie sú len informácie*, ve čtvrtletníku Academia XIX, 4/2008 Vyd. Ústav informácií a prognóz školstva, Bratislava (článek najdete i na mých webových stránkách <http://ivan.turnovec.cz/2009/04/16/vzdelanie-%E2%80%93-to-nie-su-len-informacie>

Znovu budu citovat z Teorie nevzdělanosti: „Člověka až jímá závrať, jak lehkomyslní, naivní a v bazálním slova smyslu nevědoucí jsou protagonisté takzvané společnosti vědění, když jde o to, aby nepropásli aktuální módní trend. Vědění je moc. Touto větou Francise Bacona začíná projekt moderny. Vědecké vědění a s ním spojené technologie od té doby nahrazují na všech úrovních tradiční instance výkladu a zmocňování se světa – náboženství, kulty, mystéria, mýty, magie a ideologie. Do žádné oblasti života se od počátku rozvoje moderní společnosti nevkládaly takové naděje jako do vzdělání. Vzdělání byla utopie maloměstského anstava, že mezi námezdnou prací a kapitálem může existovat ještě třetí forma existence, vzdělání bylo nadějí dělnické třídy, která chtěla věděním dosáhnout moci, již jí nedaly nezdařené nebo nekonané revoluce, vzdělání bylo a je prostředkem, jehož pomocí se měly emancipovat a integrovat spodní vrstvy, ženy, migranti, lidé z okraje společnosti a utlačované menšiny, vzdělání se vnímá jako vytoužený zdroj v boji o stanoviště informační společnosti, vzdělání je prostředkem, který brání předsudkům, diskriminaci, nezaměstnanosti, hladu, AIDS, nehumánnosti a genocidě, vzdělání řeší výzvy budoucnosti a taky má být štěstím pro děti a dospělým zajistit práci. Právě proto, že tohle všechno nejde, se jen v málokteré oblasti tolik lže jako ve vzdělávací politice...

Ti, kteří se domnívají být na výši doby, už dnes proto nemluví o vzdělání, jež se vždy vztahuje k jedinci a rozvoji jeho schopností, nýbrž o „managementu vědění“. Nejde o vzdělání, nýbrž o takové vědění, které lze jako surovinu produkovat, obchodovat, kupovat, řídit a vyhazovat, jde totiž – odhlédneme-li od speciálních programů pro nové vědecké elity – o povrchní slátaninu vědění, která postačí právě tak k tomu, aby byli lidé flexibilní pro pracovní proces a disponibilní pro zábavní průmysl ... Velkými slovy se lže o skutečných možnostech a smyslu vzdělání. Souběžně s tím, jak se vědění označuje za prudec rostoucí zdroj budoucnosti, o čemž svědčí hloupá metafora exploze vědění, všeobecného vědění závrátným tempem ubývá. Mezery ve vzdělám takzvaných politických elit, jež se projevují v nejjednodušších historických a kulturně historických otázkách, jsou nepřehlédnutelné... Víra v ukládání dat na počítačové disky nahrazuje myšlení, všudypřítomnost informačních databází sugeruje demokratizaci vědění, ačkoliv je to fakticky jen velkoplošná nivelizace vědění.“

Se vzdělaností souvisí náš život, tedy také společenská i hospodářská krize. Řešit problémy současné společnosti je nutné. Proto doporučuji všem kolegům a známým, aby se s Liessmannovou Teorií nevzdělanosti co nejpodrobněji seznámili.

Ivan
Turnovec, listopad 2009

ODEŠEL MILAN PAUMER

Ještě na konci června mi podepsal knížku „Cesta na severozápad“, v níž spolu s bratry Mašíny vypráví, jak se přes více než 20 tisíc příslušníků východoněmecké VoPo a Sovětské armády, kteří je hledali, probili v roce 1953 do

Západního Berlína. Neodolatelné bylo jeho vyprávění o tom, jak si západoberský policista oddechl, když český uprchlík položil svou pistoli na jeho stůl. K onomu stolu dorazil s čerstvým průstřelem břicha, ale lékaři jej zachránili a přidali mu tak více než 56 let života, jejichž první část využil i jako americký voják k obraně Korejské republiky proti agresí ze severu. Všichni tři se, tak jak si přáli, stali příslušníky armády Spojených států.

Ne všichni ti, kteří nemilují komunismus, obdivují tento největší výkon našeho třetího odboje. Motivy jsou různé: od ztrát životů několika osob, které přišly prchajícím do cesty, až po obyčejný právní pozitivismus (nebyla přece válka a násilí je tudíž nepřípustné). Soudím však, že v pozadí figuruje neochota přijmout rovnost nacismu a komunismu ve zlu a chápat stalinský režim jako válku vyhlášenou všem, kteří se režimu nechtěli přizpůsobit, včetně nemalé části těch, kteří se upřímně snažili být režimu po vůli. Stateční lidé, kteří se režimu postavili se zbraní v ruce, jsou chloubou našeho národa.

Hluboce mě mrzí vzájemná averze mezi odbojem, zjednodušeně řečeno, 50. a 70. let. Násilí bylo přiměřené čtyřicátým a padesátým letům; sedmdesátá a osmdesátá, v nichž studená válka vzala na sebe podobu helsinského procesu, vyžadovala cosi jiného a myslím, že Václav Havel a jeho přátelé to vystihli velmi přesně. Vážím si těch i oněch. Neplatí vždy jen „buď – nebo“, ale někdy také „i – i“ nebo též „ani – ani“.

Na rozdíl od svých přeživších druhů se Milan Paumer vrátil do České republiky. Do poslední chvíle se snažil šířit ideje svobody a nutnosti její obrany v českém národě. Těchto aktivit nebude nikdy dost. Už se opět formuje „naše“ pátá kolona zla, aby zabránila jakékoli účasti ČR na obraně svobodného světa. Prosadí se? A změni mi tím mou vlast v pouhou zemi pobytu?

Děkuji panu Milanu Paumerovi, statečnému československému a českému občanu a americkému vojákovi za všechno, co udělal pro tuto zemi i pro věc svobody na celém světě.

In God We Trust.

Jan Friedlaender, červenec 2010

INFORMACE PRO ČLENY

K tomuto číslu Dk-Dialogu jsou přiloženy složenky, a to z technických důvodů do všech zásilek. Jsou určeny především těm, kteří do 30 září 2010 z různých důvodů dosud nezaplatili členské příspěvky za rok 2010, event. dluží příspěvky za minulá léta. Informace o jejich výši byla uveřejněna v Dk-Dialogu 1/2009. Prosíme Vás, abyste při jejich zasílání uváděli pro naši evidenci jako variabilní symbol (VS), Vaše členské číslo (pokud nemáte při ruce legitimaci, je uvedeno na obálce za Vaším jménem). Děkujeme předem všem, kdo řádně plní své členské povinnosti a umožňují tak fungování Klubu.

I v červnu, červenci, srpnu a září pokračovala pravidelná setkání členů a přátel Klubu. Mezi diskutovanými tématy se objevil např. vztah přítomných k činnosti skupiny bratří Mašínů, k integraci romské populace i k účelnosti

samostatného úřadu pro minority na lidská práva. Ke všem těmto tématům se vyskytly velmi rozdílné názory, které můžeme zaznamenat i ve společnosti.

Jako další informaci uvádíme, že po určitých technických problémech již opět fungují webové stránky klubu na adrese www.demokratickyklub.cz a také tel. číslo 220 412 220 (záznamník).

Na webové stránky se dostanete též přes vyhledávač Google zadáním hesla Demokratický klub a vyhledej. Na těchto webových stránkách jsou oznámení o připravovaných akcích Klubu, tj. o pravidelných setkáních, přednáškách, seminářích, kulatých stolech apod. Dále se na těchto stránkách nachází klubový bulletin Dk-Dialog od roku 2000, Úvodní informace o Klubu, 9. Souhrnná informace o Demokratickém Klubu, číslovaná Stanoviska Klubu od roku 2001 (č. 17–46), bulletin Demokratický seminář 1–4, Stanovy Klubu, Ze života Klubu, kontakty na Klub a přihláška v elektronické podobě ke stažení.

Dále se na webových stránkách nachází též anglická verze Dk-Dialogu od roku 1998 (ročníky V–XVI), What is Democratic Club, Official positions of the Democratic Club (No. 28–46) a anglická přihláška ke stažení (Application).

POZVÁNKA – POZOR ZMĚNA MÍSTA SETKÁNÍ

Také v říjnu se koná pravidelné setkání členů a přátel Klubu, tentokrát v nové budově Národního musea (býv. sídlo parlamentu a později Rádia Svobodná Evropa) na rohu Václavského náměstí a Washingtonovy ulice proti staré budově Národního musea, metro Museum, tramvaj č. 11).

V říjnu 2010 je **třetí čtvrtek 21.** a hodina setkání zůstává stejná, **17 hod.**

Vydavatel: Demokratický klub, Františka Křížka 1, 170 00 Praha 7

telefonní číslo (záznamník): 220 412 220

e-mail: dklub@volny.cz

<http://www.demokratickyklub.cz>

Bankovní spojení Demokratického klubu:

Česká spořitelna a. s., pobočka č. 01/103, Praha 1, Rytířská 29, číslo účtu 1923868339/0800

IBAN CZ 76 0800 0000 0019 2386 8339 SWIFT GIBACZPX

Redakční rada: Zdeněk Pavlík (odpovědný redaktor), Drahomíra Chroboková, Radovan Jelínek

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha čj. NP 2471/93 ze dne 20. 12. 1993

Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. 6759

Příspěvky jednotlivých autorů, členů i nečlenů Dk, nemusejí vyjadřovat názory Klubu. Tyto jsou obsaženy pouze ve Stanoviscích klubu.